

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

GYERMEKEK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/ID/135/4/2018.
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2019. JANUÁR 16. 10.30

Helyszín: 1055 Budapest, Szalay u. 10-14. II. em. 212.

Időpont: 2019. január 16. 10.30

Tárgy: Gyermek Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Beneda Attila, családpolitikáért felelős helyettes államtitkár köszöntötte az ülés résztvevőit, majd beszámolt a Családok Évéről, mely nagyon sikeres volt. A Családok Éve egyik pillére a 2018. január 1-vel hatályba lépett új családtámogatási eszközök voltak. A másik pillér a több ezer – az EMMI szervezésében vagy támogatásával – lezajlott program. A legfontosabb pillér a társadalmi szemléletformálás, hogy a családi értékek visszakerüljenek a közbeszéd, a közélet gondolkodásának homlokterébe. A 2019-es év nem lesz tematikus év, tekintettel a két választási eseményre, de a családbarát ország építésével foglalkozó munka tovább folytatódik. A Családok Éve egyik utolsó eseménye a családok védelméről szóló Nemzeti Konzultáció volt. A válaszok kiértékelése folyamatban van. Reményét fejezte ki, hogy folytatható lesz az a komplex és rugalmas családtámogatási rendszer, amely az elmúlt esztendőben kialakult. Elmondta, hogy a jelenlegi ülés a 2018. év végéről csúszott át januárra, így a Tematikus Munkacsoport 2019-ben még két alkalommal fog ülésezni.

1. napirendi pont: Ügyrend elfogadása

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy a TMCS ülésének napirendje, illetve ügyrendjének tervezete előzetesen kiküldésre került.

Az ülésen a napirendre, valamint az ügyrendre szóbeli észrevétel nem hangzott el, a Munkacsoport a Gyermek Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ügyrendjét egyhangúlag elfogadta.

2. napirendi pont: A gyermekek és a fiatalok biztonságosabb online környezetben

Poór Csaba, az Új Nemzedék Központ (a továbbiakban: ÚNK) képviselőjében elmondta, hogy a Központ az EMMI egyik háttérintézményeként elsősorban az X, az Y és a Z generációval foglalkozik és végzi a *Magyar Ifjúság Kutatást*. 2000 óta 4 évente több mint 8000 fő megkérdezésével, a 15-29 éves korúak körében végeznek azonos módszerrel kutatást, összehasonlítható adatokat közölnek, a teljes kutatási anyag 2017-18-ban megjelent. A következő adatfelvétel 2020-ban lesz. A *Digitális Immunerősítő Program* a korábbi évek

tapasztalataiból indult ki. A Központ úgy gondolja és úgy is kommunikálja, hogy a digitalizáció nem veszély, hanem kihívás. Ez a gondolkodás előremutatóbb és a környezet is sokkal befogadóbb, ha kihívásként tekint a digitalizációra. Ezen a területen érvényesül a fordított szocializáció, a fiatalok tanítják az idősebbeket a digitális eszközök használatára. A mai generáció és a szülei közötti szakadék abból fakad, hogy ma már teljesen egyszerű szavakon mást értenek. A program kezdetén az ÚNK megvizsgálta az alapvető dolgok változását a kommunikáció tekintetében. A személyközi és az intézményközi bizalom a legminimálisabbra csökkent, az információ mennyisége ellentétes trendet mutat és a gyorsaság is rengeteget változott. **Poór Csaba** példaként elmondta, hogy a telefonnak 75 évre volt szüksége, hogy 50 millió embert elérjen, a rádióknak 30 évre, a televízióknak 13 évre, az internetnek csak 4 évre, az Angry Birdsnek pedig mindössze 30 napra. Nagy változás van abban is, hogy 150 évvel ezelőtt két hétre volt szükség ahhoz, hogy egy információ eljusson a Föld egyik végéről a másikra, ma már élőben nézzük a sportközvetítéseket a Föld másik oldaláról. A mobiltechnológia fejlődésével kapcsolatban elmondta, hogy a készülékek mérete csökken, a képernyőé pedig nő. A videó tartalom 2000-2005. között kezdett el élvezhetővé válni a mobiltelefonokon, így ekkor indult el ebben a generációban az internetes pornó, felnőtt tartalom használata. A növekvő adatmennyiség kapcsán – a Telekom 2017-ben készült kutatása alapján – elmondta, hogy egy magyar átlag fiatal egy hónap alatt 6 GB adatot fogyaszt mobilon és 100 GB-ot desktopon. Becslés alapján a mai fiatalok nagyszüleinek adatfogyasztása 8 MB egy hónapban. Így havonta 1 unoka adatfogyasztása egyenlő 13.568 nagymama adatfogyasztásával. Ezek a fiatalok nem csak adatot szívnak be, de adatot is adnak ki, naponta 500 MB személyes adatot osztanak meg magukról a digitális térben. Az interneten egy perc alatt kb. 3.3 millió post születik egy közösségi oldalon és 500 órányi videót töltenek fel egy másikra, valamint 150 ezer e-mailt küldenek el percenként. **Poór Csaba** összefoglalva elmondta, hogy a Digitális Immunerősítő Programot a 150 év alatt végbemenő bizalmi változás, a technológiai változás, a sebességváltozás és a mennyiségi változás ihlette. A magyar fiatalok 24%-a állandóan online van, ők a C generáció (connected), de a C generációnak lehet tagja 40 éves is, a közös jellemzőjük, hogy állandóan online vannak. A magyar fiatalok 50%-a saját bevallása szerint egyetlen napot sem bírna ki internet vagy az okostelefonja nélkül. A fiatalok a digitalizációt és az azt megjelenítő eszközöket társukként kezelik, hogy ha ebbe a világba veszély-kommunikációt visznek bele, akkor komoly ellenállásba ütköznek. Jelenleg a legnépszerűbb közösségi portálnak 5,7 millió magyar felhasználója van, ebből 4-500 ezer fake profil, amely mögött nem valós személy áll. A Magyar Ifjúság Kutatásból kiderül, hogy a magyar fiatalok 88%-a naponta használja a közösségi portált. A Digitális Immunerősítő Program keretében fejlesztik a digitális térben élő fiatalok immunrendszerét, egy „digitális bukósisakot” adnak a kezükbe. A gyerekeknek meg kell tanítani, hogy hogyan kell ebben a rendszerben közlekedni. A Program a szülőket, a tanárokat és a gyerekeket célozza. Egy év alatt több mint száz szakértő – cyberbiztonsági szakemberek, pszichológusok, szociológusok, vírusirtó gyártók, etikus hackerek – részvételével dolgoztak 40 munkacsoportban annak érdekében, hogy létrehozzanak egy gyakorlatorientált, tanácsokat tartalmazó anyagot arról, hogy hogyan kell biztonságosabbá tenni a digitális teret. A Program célja a fiatalokat döntési pozícióba hozni, hogy legyen annyi tudása, amivel képes dönteni. Öt csomag került megalkotásra: a tudatosság alapsomag, a mobil- és tabletvédelem csomag, az adatlopás elleni csomag, a közösségi média csomag, valamint a cyberbulling és bántalmazás elleni védelem csomag. A www.mydip.xyz oldalon mindez megtalálható. 2019-ben egy 15 állomásos iskolai roadshow indul, ahol a tanárokat, szülőket, gyerekeket játékos, interaktív formában oktatják majd. Az első két állomás Pécs és Csepel lesz, a roadshow 2019. május 31-ig tart.

Matusek Zsuzsa az Országos Gyermekvédő Liga képviselőjében elmondta, hogy 2007 óta járja az országot a Safer Internet programmal, véleménye szerint kell beszélni az internettel járó veszélyekről is. A tapasztalata az, hogy a segítő szervezetek, a gyermekjóléti szolgálatok és a bűnüldöző szervezetek is bagatelizálják ezeket a problémákat. Példaként említette, hogy a gyermekjóléti szolgálat nem veszi figyelembe, ha az iskola jelzi, hogy a gyerek éjszaka pornót néz. Ez a gyermek elhanyagolása, illetve veszélyeztetése. Több iskola jelezte, hogy a gyerekek ezeket a magatartásformákat imitálják is, aminek a következő lépcsőfoka a tényleges szexuális erőszak lehet. Elmondta, hogy megpróbálják a szülőket is elérni, de ebben nagyon kevés sikerrel járnak. Tartanak biztonságos internet oktatásokat gyerekeknek, pedagógusoknak és szülőknek. A pedagógusok mindig megdöbbennek azon, hogy az elsős gyerekek pornográf és agresszív tartalmakat néznek. A szülők a meghirdetett rendezvényekre nem mennek el, ezért gondolkodni kell azon, hogy más megközelítéssel kellene őket megcélozni. Véleménye szerint a szülők azok, akik a legtöbbet tudnának segíteni, olyan módon, hogy a gyerekeiket beszélgetéssel felkészítik. Egyetért vele, hogy a tiltás eszköze pont az ellentétét válthatja ki. Beszélgetéssel kell a gyerekeket felkészíteni arra, hogy mikor, mitől kell félni és mire kell figyelni. Felhívta rá a figyelmet, hogy a gyerekek bárhol használják a wifit. Míg az iskolában elvileg szűrőprogramokat használnak, az áruházakban, kávézókban korlátlanul hozzáférnek bármilyen tartalomhoz. Esetleg ezeket az intézményeket is meg kellene keresni azzal, hogy iktassanak be szűrőszoftvereket, amelyeket felnőtt feloldhat. **Matusek Zsuzsa** beszélt az influencerek felelősségéről is, akik nagyon sokat tudnak segíteni abban, hogy a gyerekekhez elérjenek az információk, hogy mikor és mitől kell félni. Az influencereket be lehetne vonni segítő szerepben. A like függőséggel kapcsolatban elmondta, hogy nagyon keveset foglalkozik vele a szakma. A like-ok talmi sikert adnak a gyerekeknek. Tény, hogy ezek a gyerekek a digitális világban élnek, és ez nem baj, de ténylegesen kihívást jelent, amivel foglalkozni kell. Fontosnak tartja, hogy sok prevenció program legyen elérhető. Jelezte, hogy kevés civil szervezetet ismer, aki ezzel a témával foglalkozik, illetve a témával kapcsolatos pályázatot sem lát kiírva.

Ónodi Fruzsina a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács Titkárságának képviselőjében az influencerek kapcsán elmondta, hogy 2019-ben kampányt indítanak 5 influencer közreműködésével, akik érdekesebb, játékosabb formában fognak bűnmegelőzési tartalmakról beszélni.

Tausz Katalin az UNICEF Magyarország képviselőjében szintén jelezte, hogy volt egy kampányuk influencerek segítségével. Elmondta, hogy Lázár János képviselő úr egy konferencián beszélt arról, hogy a Btk. módosításán gondolkodnak az online zaklatás, erőszak témakörében. Megkérdezte, hogy van-e a TMCS ülés résztvevői között, akinek erről van információja, esetleg lesz-e erről valami eszmecsere.

Poór Csaba válaszában elmondta, hogy Lázár Jánost az ÚNK készítette fel a Brand Festivalon való beszédére, a javaslat összefoglalója Polt Péter együttműködésével készült. Jelenleg a Digitális Jólét Programban több jogi egyetemen folyik a vizsgálata annak, hogy a bírói gyakorlatba, az eljárásokba vagy akár a Btk. módosításába hogyan lehetne beletenni az cyberbulling tényállását. A Nemzeti Nyomozóiroda Cyberbiztonsági Főosztálya is megerősítette, hogy ez egy komoly hiány. Az online zaklatást ma a Btk. nem kezeli jól. Folyik a műhelymunka arról, hogy be kell-e emelni ezt a Btk-ba és büntethetővé kell-e tenni vagy valami más szankcionálási eljárás szükséges.

Dr. Láposy Attila az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjében elmondta, hogy egy korábbi ombudsmani vizsgálat a prevencióval foglalkozott, a médiaértés oktatása a magyar oktatási rendszerben témáját vizsgálta és megfogalmazott számos ajánlást. Jelenleg

folyamatban van egy átfogó vizsgálat a digitális jogvédelmi rendszer szereplőinek működésével, összhangjával, rendszerével kapcsolatban, amelyben azt vizsgálják, hogy a különböző klasszikus és nem klasszikus szereplők milyen jogkörben, milyen attitűddel látják el ezeket a feladatokat. A jelentés várhatóan 2019-ben el fog készülni, és megküldésre kerül majd a TMCS tagjai részére.

Matusek Zsuzsa megerősítette, hogy a gyermekjóléti szolgálatok nem megfelelően foglalkoznak a kérdéssel, pedig a gyermekjóléti szolgálatok elérik a szülőket és fel tudják hívni a figyelmüket, hogy amennyiben sem tartalmi, sem időbeli korlátot nem szabnak a gyerekek számára, akkor a gyerekek áldozattá válhatnak.

Gyurkó Szilvia a Hintalovon Alapítvány képviselőjében jelezte, hogy több civil szervezet és több állami kezdeményezés is érinti ezt a témát, viszont keveset tudnak egymás erőfeszítéseiről. Javasolta egy egységes online platform létrehozását, amelyen látható lenne, hogy a digitális gyermekvédelem, digitális szülőség vagy online biztonság témában milyen programok vannak, illetve voltak az elmúlt években Magyarországon. Példaként említette a Kék Vonal programját, az NMHH-t, ami egyre aktívabb ezen a területen, illetve a Hintalovon Alapítvány akkreditált képzését. Elmondta, hogy a képzésre a gyermekvédelmi szolgálatok fél nap alatt töltötték be a helyeket. Nagyon jó lenne, ha a különböző szervezetek tudnának egymásról, látnák, hogy kivel tudnak kooperálni, adott esetben regionális szinten is, illetve ha a szakmai anyagok elérhetőek lennének. Elmondta, hogy a gyermekjogvédelmi gyakorlatukban látják, hogy az iskolákat fenntartó központoknak sincs egységes gyakorlatuk az online biztonság kezelésére vonatkozóan. 2018. év végén az EMMI kiadott egy állásfoglalást, miszerint resztoratív technikák alkalmazandók elsősorban kortárs online bulling esetekben. Viszont sem a Digitális Gyermekjóléti Programban, sem az EMMI állásfoglalásában nincs szó a tanár-diák által elkövetett online határátlépések kezeléséről. Egymásnak ellentmondó állásfoglalásokat kapnak a fenntartó központoktól azzal kapcsolatban, hogy megengedhető-e, ha egy tanár üzeneteket küld a diáknak. Ezzel kapcsolatban kértek állásfoglalást az EMMI-től 2019. év elején. Hangsúlyozta, hogy nagyon fontos lenne ebben a témában egy iránymutatás, mert vannak iskolák, ahol zéró toleranciát mutatnak és vannak intézmények, ahol egyáltalán nem foglalkoznak ezzel. Komolyan el tudja bizonytalanítani a gyerekek online működését az, hogy a számukra másodlagos referencia közeg mit, hogyan reagál le, hogyan viselkednek ott a szakemberek.

Dr. Beneda Attila jelezte, hogy a kormányzat gondolkodik arról, hogy szükség van egy komplex gyermekvédelmi stratégiára. Személyes véleménye szerint a virtuális valóság ennek egy nagyon erős fejezetének kellene lennie. Jelezte, hogy bármilyen inputnak nagyon örül a témával kapcsolatosan és elmondta, hogy a következő ülés napirendjére tűzi.

3. napirendi pont: Átfogó tájékoztatás az UNICEF 2018. évi gyermekjogi programjairól

Tausz Katalin elmondta, hogy az UNICEF-en belül kétfajta szervezet van, a program országok, az alacsony és alsó közepes jövedelmű országok és a fejlett országok. Ez utóbbiba tartozik Magyarország is. Elsőrendű feladatuk a források gyűjtése az első csoport országaiban élő gyermekek segítésére. Saját országaikban gyermekjogi programokat valósíthatnak meg. Az UNICEF Magyarország közvetlenül nem segíthet magyar gyerekeket, ami megnehezíti az adománygyűjtő munkát is. Az UNICEF Magyarország a gyermekek jogainak védelmét, képviselőjét igyekszik támogatni a szociális jogok érvényesítésének irányába. 2018-ban a programjaik erőteljes megújuláson mentek át, részben megújultak a hagyományos programok, részben sok új programot indítottak. A legtöbb gyereket közvetlenül elérő programjuk az idén ötéves *Ébresztő-óra Program*, ami játékos formában beszél a gyermekjogokról felkészített

önkéntes trénerek segítségével. **Tausz Katalin** elmondta, hogy az UNICEF-re és a gyerekjogokra vonatkozóan konzerv anyagokkal dolgoznak, de vannak olyan tartalmak, amelyeket fejlesztenek, és az iskoláknak lehetőségük van kérni, hogy ezekben bizonyos témák hangsúlyosan jelenjenek meg. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a cyberbulling témája iránt érdeklődnek az iskolák. Kb. 17-18.000 gyereket értek el olyan programmal, amelyben már volt cyberbulling tartalom. Jelenleg egy új *tananyag modul*t fejlesztenek választható tárgyként a szociális munkás képzések számára, amely a gyermekkereskedelemmel, gyermekprostitúcióval foglalkozik. A szociális problémák kezelésében járatosabb, kvázi önkéntesek tartanának foglalkozásokat a veszélyeztetettebb gyerekközegekben, de a téma a hagyományos Ébresztő-óra Program részeként is megjelenik majd a jobb helyzetű iskolák gyerekei részére. Egy rég óta nagyon népszerű program, a *HelpAPP* alkalmazás is frissítésre kerül, a program és a tartalom is megújul, ennek várható befejezése 2019. június vége. **Tausz Katalin** a forrásait tekintetében elmondta, hogy a programok megvalósítása egyrészt vállalati adományokból, másrészt pályázati és egyéb úton elnyert támogatásokból történik. Három programjuk van, amely élvezzi az EMMI támogatását. Az egyik ilyen a *Gyerekbarát Település* program, amely szintén többéves program, dolgoznak a megújításán. A cím elnyeréséért és a 2 M Ft-os támogatásért az önkormányzatok pályázhatnak. A program felhívta az önkormányzatok figyelmét arra, hogy a gyerekek szempontjait érvényesítsék a tevékenységük minden területén, a jogszabályokban előírt kötelező ellátásokat, szolgáltatásokat biztosítsák a gyerekeknek és legyen hangsúlyos a gyerekek bevonása a működésükben. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kisebb településeken ennek segítségével jó minőségű nyári napközis táborokat tudtak csinálni. A már meglévő Gyerekbarát Települések között hálózat kiépítésén dolgoznak, 2019 januárjában megtartják a Gyerekbarát Települések első tematikus találkozóját, amely a gyerekbarát költségvetésről fog szólni, arról, hogy hogyan lehet a gyerekek véleményét, érdekeit bevonni az önkormányzati költségvetések készítésébe. Minden településről egy, a pénzügyekben jártas szakember és egy gyerek vesz részt a találkozón. A tervek szerint 3-4 havonta lesznek tematikus megbeszélések, mindig egy Gyerekbarát Településen, az első az V. kerületben lesz. A következő találkozó – a gyerekek bevonása az épített környezet tervezésébe témában – Budaörsön kerül megrendezésre, mert ott erre vonatkozóan van joggyakorlat. Elkezdtek a joggyakorlatok összegyűjtését és megosztását a magyar települések között, valamint a nemzetközi gyakorlatok megjelenítését. Ebben a BM nyújt segítséget azért, hogy az UNICEF felhívásait és hirdetményeit a településekhez eljuttatja. Továbbra is működik a *Gyermekjogi Civil Koalíció*, amelynek ügyvédje nincs, jogi ügyekben nem tud eljárni, a beérkező jogi panaszokra eligazítást, első elindulást segítő jogi tanácsokat adnak. **Tausz Katalin** az új programok tekintetében elmondta, hogy a *Kilátó Élményprogrammal* már feszegetik a nemzetközi szervezet adta mandátumuk határát, de szeretnék elérni a magyar hátrányos helyzetű gyerekeket is. Ennek érdekében szerveznek „speciális Ébresztő-órákat”, ahova úgy invitálnak meg gyerekeket, hogy a részvételük költségeit állják. A Kilátó program ötletét az adta, hogy sokféle felajánlás érkezik kulturális és sport rendezvényekre szóló jegyekre. A program a gyerekek rezilienciájának, ellenálló képességének, önképének megerősítését szolgálja az élmények feldolgozásának segítségével. Az Élményakadémia trénerai és más jól képzett mentorok járnak hetente a nevelőotthonokba, ahol folyamatos fejlesztő munkát végeznek. A cél, hogy ezeknek a különböző hátrányokkal küzdő gyerekeknek az esélyeit javítsák az életben való boldogulásra. Az élmény egyfajta közvetítő anyaga annak, hogy el lehessen kezdeni az őket erősítő fejlesztési folyamatot. Sajnos maguknak az intézményeknek erre nincsenek erőforrásaik, a program az EMMI támogatásával valósul meg. A gyermekpszichológusok és –pszichiáterek, valamint egyéb szakemberek, illetve szolgáltatások hiánya mellett az intézmények nagy örömmel fogadják az ilyen típusú programokat. Az említett tananyag modult külső támogatók segítségével tudják megvalósítani. Ugyanennek a támogatásnak a segítségével valósítottak meg egy programot

egy gyermekotthonban szociális munkás, pszichológus és fotós szakemberekkel, melyben a *Photovoice* módszer alkalmazásával fejlesztik a gyermekeket. Ennek a módszernek a célja is az én erősítése. Ez is prevenció célú program, hiszen a gyerekkereskedelem ügyében nem tudnak praktikus segítséget nyújtani. A gyerekek fotóiból rendezett kiállítást Korniss Péter nyitotta meg a Magvető Cafében, és 2019. január 13-ig volt látható. A tervek között szerepel a programok végén módszertan kidolgozása, annak érdekében, hogy azt szélesebb körben is lehessen használni. Drámapedagógusokkal, élményterapeutákkal, pszichológusokkal és szociális munkásokkal dolgoznak azon, hogy a tapasztalataikból mit lehet beépíteni a gyermekintézményekben dolgozók eszköztárába. A Youth Challenge program – magyar elnevezéssel „*Rajtad áll a jövőd!*” – kiindulását az adta, hogy az UNICEF új főigazgatója szorgalmazta a tevékenységük kiterjesztését a fiatal felnőttkorra, 24 éves korig. Egy kísérleti program indult, melynek megvalósítására nemzeti bizottságként kizárólag az UNICEF Magyarország vállalkozott. A program lényege hátrányos helyzetű fiatalok 3-5 fős csapatokat alkotva pályázhattak egy őket érintő probléma megjelölésével. A pályázatban egy történetet kellett elmesélni, ami láttatja ezt a problémát. A pályázatot 2018 októberében kezdték el hirdetni és 2019 februárjában le is zárul, ami nagyon rövid idő. A gyerekeknek sokkal több időre lenne szükségük a probléma megfogalmazására és végiggondolására. 47 csapat jelentkezett, 10 került be egy start-up képzésre, melynek során a kiválasztott problémára egy „terméket” hoztak létre. A felmerült problémák leképezik a mai magyar problémákat, a romákat érő előítéleteket, az oktatási rendszer különböző hiányosságait, hogy nincs érdemi pályaválasztási tanácsadás, a fogyatékos fiatalok elhelyezkedési és előítéletekkel kapcsolatos problémáit, az állami gondoskodásban nevelkedő gyerekek gyakorlati életben való boldogulását. A 10 csapat az Accenture nevű vállalat segítségével egy üzleti képzésen ment át háromnapos bentlakásos műhelymunka keretében. Közülük 5 csapat jutott tovább, akik kapnak 1000-1000 USD-t, hogy elkészítsék, amit kitaláltak. Közülük kerül majd kiválasztásra az a két csapat, aki részt vehet a nemzetközi versenyben, amelyen 16 ország 2-2 csapata vesz majd részt. Már láthatók bizonyos eredmények, amelyek erőteljes kommunikációjára készülnek, annak érdekében, hogy változtatni tudjanak a közvéleményen megítélésén, azon hogy aki szegény vagy hátrányos helyzetű, az nem jó semmire. Ezek a gyerekek nagy energiákat, erőfeszítést és kreativitást tettek a programba. Az egri Szegényeket Támogató Alap csapata a közösségi házban szeretne megvalósítani egy mosodát és erre építenek fel egy közösségi programot. A bükkszentmártoni csapat programja az „Utazó roma oktatás”, ami azzal foglalkozik, hogy a romákat könnyebb elérni roma szakembereken keresztül. Egy budapesti csapat egy olyan applikációt fejleszt mozgássérült emberek számára, amelyben azt jelenítik meg, hogy mennyire befogadóak a munkahelyek, nem csak a hagyományos akadálymentesítésre gondolva, hanem szemléletben is. Ehhez nagy adatgyűjtést fognak végezni. Az InDaHouse csapata közösségépítői szemléletformáló projektet csinál. A soproni Lótuszok, nevelőházban élő gyerekek csapata egy közösségi házat szeretnének létrehozni a településen élő, családban nevelkedő és az állami gondoskodásban nevelkedő gyerekek között lévő hidak megépítése céljából, valamint a mindennapi életvezetéshez is szükséges ismeretek oktatására. A „*Rajtad áll a jövőd!*” keretében nagy erők és energiák mozdultak meg, elindult egy sor olyan tevékenység, ami messze túl fog mutatni a programon. A programot 2019-ben a befolyt adományokból valósítják meg, és 2020-ban az EMMI támogatásával tervezik folytatni.

Dr. Beneda Attila megerősítette, hogy az UNICEF-nek speciális belső szabályzata alapján a támogatások jelentős része nem Magyarországon hasznosul, a központ osztja el. Ugyanakkor az UNICEF Magyarország az itt élő gyermekekért is érez felelősséget és próbálják azt a mezsgyét megtalálni, hogy minél szélesebb körben tudjanak tenni a magyarországi gyerekekért. Ebben nagyon konstruktív az együttműködésük.

Matusek Zsuzsanna jelezte, hogy a gyermekjogok sérülése markánsan megjelenik például a tanári visszaélésekben. Például abban, hogy nem tekinti levéltitoknak a gyerek levelezését. Fontos lenne, hogy netes zaklatás esetében a pedagógus ne forduljon félre. Javasolja a pedagógusok oktatásába belevenni ezt. Felhívta rá a figyelmet, hogy a digitális készségek használata esetén figyelni kell az esélyegyenlőségre, hiszen nem minden gyermek rendelkezik ezekkel a készségekkel. Elmondta, hogy közel három évig volt Zala és Vas megye gyermekjogi képviselője, a megmaradt kapcsolatai által fog gyerekeknek tartani Safer Internet oktatást az EMMI zalaegerszegi gyermekotthonában, hangsúlyozta, hogy ez az alacsony szocializáltságú réteg még kiszolgáltatottabb. De fókuszáltan kell figyelni az értelmileg akadályozott gyermekekre is. Továbbá a gyermeki jogok sérülése kapcsán felhívta a figyelmet arra, hogy van Magyarországon olyan település, ahol szülői támogatással, rendőrségi és gyermekjóléti szolgálat tudomásával, a 7. és 8. osztályos lányok 90%-a élettársi kapcsolatból jár be az iskolába.

Ónodi Fruzsina elmondta, hogy 9 egyetemmel együttműködési megállapodást írtak alá, hogy a bűnmegelőzés bekerüljön a pedagógusképzésbe. A képzésnek egy markáns panelje az internetbiztonság.

Dr. Beneda Attila hozzátette, hogy a Digitális Gyermekvédelmi Stratégiának vannak olyan elemei, amelyek erre a problémára igyekeznek reagálni. Ez a köznevelésen túlmutató probléma, de megvannak a kezdeményezések.

4. napirend pont: Kora gyermekkori intervenció, fejlesztés lehetőségei és beavatkozás módjai

Czeizel Barbara gyógypedagógus, a Budapesti Korai Fejlesztő Központ vezetője bemutatkozásában elmondta, hogy 30 éve foglalkozik a korai fejlesztéssel, kora gyermekkori intervencióval. A fogyatékos gyermek 30 éve a magyar gyógypedagógia és a társadalom számára is iskolás korban került a látókörbe. Tudjuk, hogy a fogyatékos gyermek a születése pillanatában fogyatékos, a kérdés az, hogy időben felismerik-e. Sok erőfeszítésbe került, hogy az akkori három ágazat, az egészségügy, a szociális és az oktatási ágazat értse meg a preventív beavatkozás fontosságát, hogy minél hamarabb felismerjék az eltérő fejlődést, segítsék a családokat és fejlesszék az ellátórendszert. A korai fejlesztést az oktatási törvény 1993-ban nevesítette. A jogalkotás megtörtént, de ezt gyakorlat nem követte. 1993 óta kötelező a korai fejlesztése az eltérő fejlődésű 0-5 éves korú gyerekeknek a szülő bevonásával, de semmilyen szakmai szakember felkészítés és intézményi ellátásbővítés nem történt. A korai fejlesztés korábban célzottan a gyerek defektusára fókuszált, mára egy család központú koragyermekkori intervenciók ellátásformává bővült, aminek része a komplex korai fejlesztés. **Czeizel Barbara** elmondta, hogy miniszteri biztosként lehetősége volt arra, hogy az ágazatok közötti együttműködés hiányát megszüntesse. A törvény progresszív módosítása tartalmazza a korai fejlesztés új definícióját, melyben már benne van a prevenció és annak a lehetősége, hogy nem feltétlenül beavatkozni kell a gyerek állapotába, hanem a szülőt kell olyan helyzetbe hozni, hogy képes legyen az eltérő fejlődésű gyerek születésének elfogadására és ezt követően egy kompetens szakember csapat támogassa a különböző területeken a családban élő gyermek ellátását, fejlődését. Több módosítása volt a törvénynek, ami meghatározza, hogy az ágazatok között kinek mi a dolga. 2015-ben lezárult egy nagy EU-s projekt, a Koragyermekkori program, ami progresszív változást hozott. Ez egy új védőnői szűrőeljárási program kidolgozása volt. A védőnő kompetenciája – a házi gyermekorvos bevonásával – megállapítani a szülést követően hazakerülő gyermekekről, hogy esetleg valamiféle fejlődési rizikóval született. A Magyarországon dolgozó összes híres módszereket képviselő szakember közös munkájaként létrejött a szűrőteszt fejlesztés. A létrejövő eszköz

nagy előnye, hogy a szülőre partnerként tekint, ami Magyarországon az egészségügyi ellátórendszerben nem annyira általános. A szűrőeljárás egy kérdőívvel történik, a fejlődés főbb mérföldköveit tartalmazza. A védőnői látogatás előtt a szülő megkapja a gyermeke fejlődésére vonatkozó főbb kérdéseket, kap egy támpontot, hogy mit kell tudnia, mire kell képessé válnia ebben az életkorban a babának. Ezt követően történik a védőnői látogatás, így a védőnő és a szülő közös konszenzusával beszélhetnek arról, hogy a baba benne van-e a normál fejlődés tartományában vagy valamilyen beavatkozásra van-e szükség. A fejlődési területek – a hallás, a látás, a finom- és a nagymotoros mozgás stb. – az idegrendszer szempontjából összefüggnek. **Czeizel Barbara** jelezte, hogy az intézményekkel kapcsolatos hasznos információk elérhetők online felületen. A szűrőeszköz alkalmazása 2017 őszén vált kötelezővé a védőnők számára, de még mindig nem kötelezően és egyértelműen van használatban, ami jelentősen akadályozza a korai felismerést. A gyermekút leírásban pontosan meg van fogalmazva, hogy a gyermeknek, a családnak hogyan kell az ellátórendszerben eligazodnia. A tapasztalat az, hogy a különböző ágazatokban dolgozó szakembereknek sincs egymás szolgáltatásairól tudomásuk és kapcsolatuk sincs egymással. A cél őket közelebb hozni egymáshoz, a szakemberek kompetensebbé tételével a családokat minőségibb élethez segítése érdekében. Példaként elmondta, hogy még két évvel ezelőtt egy korai fejlesztésre jogosult hathónapos, volt koraszülött kisbát SNI-ssé kellett minősíteni ahhoz, hogy megkapja a pedagógiai szakszolgálatokban, a korábbi nevelési tanácsadóknál a korai fejlesztést. Sok szülő nem választja az ingyenes korai fejlesztést a pedagógiai szakszolgálatban, mert nem szeretné, ha a gyermekére rásütnék hathónapos korában, hogy fogyatékos. Szakmailag is indokolatlan egy hathónapos babát fogyatékosági státuszba sorolni. 2017-ben az oktatásért felelős államtitkárságnál sikerült elérni, hogy hároméves korig korai fejlesztésre jogosulttá kell minősíteni a gyermeket ahhoz, hogy megkapja a korai fejlesztést, és hároméves korában, az óvodába kerülés előtt kell felülvizsgálni, hogy többségi, integrált vagy speciális óvodába mehet-e és megtalálni a neki legideálisabb intézményi ellátást. Az elmúlt 25 évben a három nagy ágazat – egészségügy, szociális, köznevelés – nem tudta elérni, hogy egymással kommunikáljon. A rendszerbe új területként lépett be a családügyi ágazat és átvette ezt a szerepet. Ez egy nagy előrelépés, hiszen családok komplex ügyéről van szó. Megjegyezte, hogy Magyarországon sok képzett szakember van az alapellátás területén, a probléma az, hogy ez a sok szakember általában nem tud együttműködni. Utalt a **Gyurkó Szilvia** által elmondottakra, hogy Magyarországon jellemző attitűd, hogy párhuzamos tevékenységek zajlanak. Mindenkinek korlátozott a képessége, tudása, kapacitása, ezért össze kellene adni azt a tudást, aminek ezek a szakemberek a birtokában vannak. **Czeizel Barbara** a koraszülöttségre vonatkozó adatok közül kiemelte, hogy Magyarország vezet Európában a koraszülések számában. 100 gyerekből 10 korábban jön világra, és ezek a gyerekek fejlődési rizikóval születnek. Nagyon fontos lenne a koraszülések megelőzése és a csecsemőosztályokról kikerülő gyerekek nyomon követése. Így hamarabb lehetne beavatkozni a fejlődési rendellenességek minimalizálásába. Az ADHD, az autizmus és egyéb pszichiátriai kórképek a volt koraszülött gyerekeknél nagyon erős kockázati faktorok. Ezek a gyerekek akkor kerülnek a figyelem középpontjába, amikor már bekerülnek az iskolába. Akkor már sok idő telt el, pedig egy korán megkezdett fejlesztéssel az esélyei sokkal nagyobbak lehetnének. Megemlítette Czeizel Endre optimális családtervezési modelljének bevezetését, amivel a koraszülések száma a 8-10%-ról 5-7%-ra csökkent. Megfelelő felvilágosítással, megfelelő terhesgondozással és korai, preventív ellátásokkal lehetne tenni azért, hogy a koraszülések száma csökkenjen. A problémát láthatóvá kellett tenni. Az érintett családok nem láthatók, mert nem tudnak vagy nem mernek kimenni az utcára különböző okok miatt. Készített egy különböző hivatalos adatokat tartalmazó táblázatot, melyből nyomon követhető, hogy hol vannak az ellátatlanság fellelhető tényezői, ahol be kell avatkozni. A kimutatás tartalmazza az élve született gyermekek számát, ami a

KSH adata. A neonatális és perinatális osztályokon ápoltak számára vonatkozó adatokat az egészségügyi ágazat adata. Az utóbbi gyerekek részére a nyomon követést, a család részére a támogatás biztosítani kell. **Czeizel Barbara** kiemelte a 2013. év adatait, amikor 88.689 élve született gyermekből 6447 „PIC”-es¹. Ez a szám évek óta hatezer körüli, ami azt jelenti, hogy minden évben van hatezer 0-1 éves korú gyermek, illetve család, akinek a fejlődését a korábban említett szakember gárda által meg kellene támogatni, de nem tudni mi van velük. Ők az egészségügyben regisztrált gyerekek, akik úgy kerülnek ki az egészségügyi ellátórendszerből, hogy a zárójelentésük tartalmazza, hogy min. fejlődési rizikóval élnek, de valószínű, hogy problémájuk is van. A hatezer érintett gyerekből mindnek kellene kapni korai fejlesztést. A táblázat harmadik sora mutatja a korai fejlesztésben ellátott gyermekek számát, az adatok 0-5 éves korra vonatkoznak, az adatokat oktatási ágazat adata. Ez a szám kétezer körül van. A következő adat az első osztályban SNI-ssé, tehát egyértelműen fogyatékosá minősített gyerekek számát mutatja, amely évről évre növekszik. 5500 körül van a számuk, amely nem tartalmazza a GYOD-ot igénylő szülők gyerekeinek számát, akik a súlyosan halmozottan sérült, autizmusban jelentősen érintett vagy Asperger-szindrómával élő gyerekek, akik még iskolába sem tudnak menni, mert a gyógypedagógiai iskolarendszer sem alkalmas arra, hogy őket befogadják. A kimutatás adatai alapján 0-6 éves korig 30 ezer gyerek van, akinek korai fejlesztést kellene kapnia, szemben az 5500-as adattal. Elmondta, hogy a gyógypedagógiai intézmények nagy része nem akadálymentes, hiszen csak egy-egy fogyatékosra fókuszálnak, és nem veszik figyelembe azt, hogy egyre több 23-25. hétre született koraszülött babát tartanak életben, akikből halmozottan sérült gyerekek lesznek, akik otthonápolásban maradnak. Tehát láthatatlan a probléma, a gyerekek rögzítve vannak az egészségügyi ellátórendszerben, csak az ellátásuk nincs biztosítva. Ha a családok megkapnák a támogatást a születés pillanatában, akkor akár már a gyermek harmadik életévében javulhat az állapota. A javulás függ attól, hogy milyen életkorban és milyen állapotban kerül az ellátórendszerbe, és a legfontosabb, hogy a szülőt partnernek kell tekinteni. Hiába foglalkoznak a gyerekekkel, ha a szülő nem kompetens az ellátásban. Azok a gyerekek, akik egyévesen kerülnek az ellátórendszerbe már sokkal nagyobb hátrányt szenvednek, mint azok, akik hathónaposan. Azokat a szülőket, akiket partnerré tesznek, sokkal inkább kompetensek lesznek a legnehezebb körülmények túlélésére is, de ez nem akkor kell, hogy kiderüljön, amikor óvodába, iskolába mennek. Ezek a szülők mind látják a problémát, csak az ellátórendszer nem elég reaktív és nem elég érzékeny a szülői jelzésekre. **Czeizel Barbara** elmondta, hogy jelenleg fut egy 6 M Ft-os EU-s projekt, a kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése, amelyben ezeket a problémákat kezelik. A projekt célja a szakemberek kompetenssé tétele és ezáltal az érintett családok életminőségének javítása, hogy mindenki minél hamarabb kerüljön a megfelelő szakemberhez, azon a településen, ahol él, valamint egy integrált szolgáltatói modell kialakítása. A jelenleg meglévő ellátórendszer szereplőit próbálják összekapcsolni és kompetenssé tenni. Ha a szakemberek egymás közötti és a szülők közötti együttműködése nem történik meg, akkor a szolgáltatáshoz való hozzáférés sem fog megtörténni. **Czeizel Barbara** az előadását Gabriela Mistral chilei filozófus szavaival zárta: „Sok minden várhat, a gyerek nem. A csontjai most alakulnak, az elméje most fejlődik. Neki nem mondhatjuk, hogy majd holnap, őt úgy hívják: ma!” Hozzátette, hogy már néhány száz évvel ezelőtt rájöttek arra, hogy a gyermeki fejlődés esetében, az idegrendszer fejlődése és kompenzációs készsége szempontjából az a probléma, amit nem segítünk ma, esetleg hathónapos korig, nagyon súlyos problémává válik mind a család, mind a társadalom, mind a költségvetés számára.

---

¹ Perinatális osztályokon ápol

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy már három téma felmerül a következő ülés napirendjére, de várják a további témajavaslatokat. Jelezte, hogy a munkacsoport következő ülése késő tavasszal lesz. Majd további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Dr. Beneda Attila családpolitikáért felelős helyettes államtitkár, EMMI